

Resebrev från Karelen

År 2009 är ju ett märkesår då det gäller relationerna mellan Sverige och Finland. För tvåhundra år sedan, 1809, förlorade Sverige sina finska områden och Finland blev ett storfurstendöme i det ryska riket. Under 2009 uppmärksammas detta genom temadagar, festivaler, teaterframträdanden och ceremonier på en mängd platser i båda länderna.

För Blekinges del genomförde Föreningen Nordens båda lokalavdelningar i Karlshamn/Sölvesborg och Karlskrona/Ronneby i början av augusti en gemensam resa till finska Karelen.

Karelen är mångomtalat:

- * Härifrån stammar enligt många det genuint finska – efterhand anammat i hela landet.
- * Karelen är ursprungsområdet för Kalevala – det finska nationaleposet - uppkommet ur gammal sång- och berättartradition. Utifrån detta epos har skapats stor musik (av Sibelius t ex), drama, litteratur och folkliga traditioner, dess hjältar och berättelser har formats i skulpturkonst mm.
- * Karelen är ett gränsland, under historiens gång skövlat och bränt i otaliga strider mellan Ryssland och Sverige. Under andra världskriget skedde där den största evakueringen av människor någonsin i Norden. Omkring 420 000 människor flyttades eller flydde inte en utan två gånger från sina hem. Många är de både tragiska och hjältemodiga levnadsöden som skildrats från denna tid.
- * Men Karelen har också ett av landets vackraste och mest lockande turistområden kring sjön Saima och där finns stora naturrikedomar som på senare tid lyft området ur fattigdomen. Karelarna har ord om sig att vara glada och öppna människor. Kanske är detta egenskaper som utvecklats till följd av alla svårigheter man varit med om under historiens gång, ett sätt att lättare bära dem. En stor del av Karelen tillhör numera Ryssland och visum fordras för att besöka området. Det var den finska befolkningen i dessa områden som tvingades fly under andra världskriget.

Text och bilder

Kvällsbild från Lappeenranta (fd Villmanstrand)

Karelenresans 48 personer hade Joensuu, huvudort i Norra Karelen i Finland som huvudmål. Efter färd utefter den finska sydkusten, där städerna Borgå och Kotka besöktes, ställdes resan mot Finlands största sjö Saima. Staden Lappeenranta (fd Villmanstrand) som blev första dagens slutmål, visade sig vara en

vacker stad på sluttningen mot Saima. Härifrån startar många sin båtsemester. På det stora Saima kan man segla runt i flera veckor och ständigt upptäcka nya områden. Lappeenranta är också känt för sin lilla "stadsdel" med skulpturer i sand. Arbetet har pågått i flera år och illustrerar en internationell sagovärld. Från staden utgår också Saima kanal, en förbindelse mellan Saimas sjösystem och havet vid Finska viken. Kanalen blev klar några år efter den svenska Göta Kanal och byggdes med denna som förebild. En färd från Lappeenranta med slussning på kanalen inledde dag två följt av ett besök vid Finlands Niagara, forsen vid landets största kraftverk, Imatra.

Resan gick utmed den ryska gränsen med stora skogar och i långa partier väglöst land. På den täta björnstammen bör man inte ge sig ut i skogen utan eskort av person som känner området.

Joensuu är Norra Karelen's huvudort, med den mäktiga floden Pielisjoki som delar staden. Öppna, raka, mycket breda gator samt björkalléer utmed floden karakteriserar denna utbildnings- och kulturstad.

Dag tre blev den verkliga Karelendagen. Färden gick runt den vackra sjön Pielinen. Trakten är känd som vandrings- och vintersportområde. Den karelska byggnadsstilen med blåa liggande timmer i ytterväggarna, dekorerade paneler och flera våningar även på landsbygdens bostadshus kunde studeras på Pielinen museum i Lieska. En utomordentlig inblick i själva levnadssättet och hur man utnyttjade bostaden gavs av guiden Ritva Korhonen vid Kalevalamuséet i Ilomantsi. EU:s östligaste hörn ligger några kilometer bort. Nu var vi i verkligt Kalevalaland! Här hade den finske författaren Elias Lönnroth vandrat omkring och intervjuat gamla runosångare, dvs de som fört berättelserna om Kalevalas hjältar vidare genom generationerna. Lönnroth skrev ned och ställde samman det material som blev Kalevala.

Tiina Puruskainen vid museet gav oss sedan en liten konsert på Finlands "nationalinstrument" kantelen. Hon visade sig också vara en utomordentlig sångfågel och sjöng à capella en sång om den karelska flickans avvisande av pockande kavaljerer. Hon sjöng dessutom på det karelska språket, ett språk som allt färre behärskar, ett språk på väg bort. Sång och arbete sades karakterisera karelarna. Kritiker lär ha tyckt att mindre sång och mer arbete skulle ha lyft dem lättare ur fattigdomen.

Tiina Puruskainen vid Kalevalamuséet

En 16-årig flicka presenterade vid en utställning en sensationell träskulptur, skuren ur ett enda trästycke. Hon skulle så småningom bli en av Finlands mest kända skulptörer, Eeva Ryyänen. Hennes

hem är numera museum, där många av hennes verk kan beses. Liksom hennes första skulptur är de skurna ur ett helt trästycke. På museet visas även Eeva Rynnänens verkstad och ett kapell hon byggt och inrett med samma unika känsla för träet som man kan se i hennes skulpturer. Besöket blev en av resans höjdpunkter.

Så stod han där, hjälten Väinämöinen från det finska nationaleposet Kalavala. Mitt bland figurer av björnar och andra vilda djur. Ingen vet naturligtvis hur han ser ut, men Eeva Rynnänen har i sin träskulptur givit oss sin bild.

Många i Finland och i Karelen har en grekisk-ortodox tro. Vill man lära känna Karelen bör man också försöka möta denna del av kulturen. Den sista dagen inleddes med besök i klostret Nya Valamo i Heinävesi. Valamo, klassat som ett första rangens kloster i den grekisk-ortodoxa världen, låg tidigare på ön Valamo i sjön Ladoga. Under andra världskriget insåg

man att en flytt var nödvändig för att rädda klostret och dess skatter. Den finske marskalk Mannerheim var behjälplig vid flykten, som bl a gick över Ladogas is. Nya Valamo kloster är ett stort utflyktsmål. Man lever idag till stor del på turism och volontärers arbete.

En liten inblick i allt detta karelska hann deltagarna i resan få under den korta vistelsen. Flertalet av dessa ivriga nordister var dessutom väl pålästa via studiecirklar mm under våren. Solen sken nästan alla dagar och alla var nöjda. Med en lång båt- och bussresa till Blekinge avslutades detta blekingska bidrag till märkesåret för Finlands frigörelse från vårt land.

Skribent:

För Föreningen Nordens Blekingedistrikt/Bertil Sundquist

(2009 09 07)